

NHỮNG CHỈ DẪN CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH VỀ TU DƯỠNG, RÈN LUYỆN ĐẠO ĐỨC CÁCH MẠNG TRONG TÁC PHẨM "ĐẠO ĐỨC CÁCH MẠNG" ĐỐI VỚI CÁN BỘ, ĐẢNG VIÊN

VŨ VĂN HẬU*

Tóm tắt: *Góp phần tiếp tục thực hiện có hiệu quả các nghị quyết của Đảng về đẩy mạnh việc học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh đối với cán bộ, đảng viên, bài viết tập trung vào những chỉ dẫn của Chủ tịch Hồ Chí Minh về tu dưỡng, rèn luyện đạo đức cách mạng suốt đời trong tác phẩm "Đạo đức cách mạng" đối với cán bộ, đảng viên: Đạo đức cách mạng là gì? Vì sao phải rèn luyện đạo đức cách mạng? Tu dưỡng đạo đức cách mạng dưới hình thức và phương pháp nào? Với cách tiếp cận như vậy, bài viết cấu trúc, khái quát phương pháp rèn luyện đạo đức cách mạng suốt đời đối với cán bộ, đảng viên theo tư tưởng Hồ Chí Minh.*

Từ khóa: *Chỉ dẫn của Chủ tịch Hồ Chí Minh; Tác phẩm Đạo đức cách mạng; Tu dưỡng, rèn luyện; Cán bộ, đảng viên.*

Đạo đức cách mạng - hệ giá trị điều chỉnh nhận thức và hành động của đội ngũ cán bộ, đảng viên; đồng thời, cũng là những chỉ dẫn cho sự rèn luyện, tu dưỡng suốt đời cho đội ngũ cán bộ, đảng viên trong sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội. Với tầm quan trọng đó, ngay từ năm 1927, Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh đã viết tác phẩm "Đường Kách mệnh" - "Giáo trình" bồi dưỡng lớp cán bộ đầu tiên của cách mạng. Đây là tác phẩm mở đầu cho việc bàn về tư cách/đạo đức một người cách

mạng. Tiếp đến tháng 12 năm 1958, trước tình thế mới của cách mạng Việt Nam, một số cán bộ, đảng viên sa sút về lý tưởng, rơi vào chủ nghĩa cá nhân. Dưới bút danh Trần Lực, Chủ tịch Hồ Chí Minh lại viết tác phẩm "Đạo đức cách mạng", với nội dung, cách viết súc tích, văn phong giản dị, dễ hiểu, chứa đựng những tư tưởng lớn về đạo đức mới - đạo đức cách mạng. Đặc biệt, trong tác phẩm này, chúng ta tìm thấy chỉ dẫn của Chủ tịch Hồ Chí Minh về nội dung, phương pháp tu dưỡng, rèn luyện đạo đức cách mạng suốt đời đối với đội ngũ cán bộ, đảng viên.

* Tiến sĩ, Học viện Chính trị khu vực I.

Chỉ dẫn thứ nhất: Lý giải vì sao phải tu dưỡng, rèn luyện đạo đức cách mạng?

Bằng lối diễn đạt dễ hiểu, Chủ tịch Hồ Chí Minh dẫn chiếu quy luật của tự nhiên và xã hội như một tất yếu, muốn tồn tại và phát triển thì phải dựa vào tập thể, vào xã hội; nếu đứng riêng lẻ một mình thì không thể tồn tại, phát triển được. Người khẳng định: "*Chủ nghĩa cá nhân* là trái ngược với *chủ nghĩa tập thể* và chủ nghĩa tập thể, chủ nghĩa xã hội nhất định thắng, chủ nghĩa cá nhân nhất định phải tiêu diệt"⁽¹⁾.

Vậy, vì sao một bộ phận cán bộ, đảng viên lại rơi vào chủ nghĩa cá nhân? Người tiếp tục chỉ dẫn:

- Xét về mặt lợi ích, do vì tuyệt đối lợi ích cá nhân hoặc lợi ích nhóm, lợi ích giai cấp mà thường quên đi tính quy luật của phát triển, đó là lợi ích xã hội, lợi ích tập thể.

- Xét về mặt tư tưởng, thói quen, là do vết tích của xã hội cũ để lại. Người cho rằng: "Vết tích xấu nhất và nguy hiểm nhất của xã hội cũ là *chủ nghĩa cá nhân*. Chủ nghĩa cá nhân trái ngược với đạo đức cách mạng, nếu nó còn lại trong mình, dù là ít thôi, thì nó sẽ chờ dịp để phát triển, để che lấp đạo đức cách mạng..."⁽²⁾. Và chủ nghĩa cá nhân đẻ ra trăm thứ bệnh nguy hiểm: Quan liêu, mệnh lệnh, bè phái, chủ quan, tham ô, lãng phí...

Như vậy, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã chỉ ra nguồn gốc và những biểu hiện của chủ nghĩa cá nhân. Để khắc phục chủ nghĩa cá nhân, Người nhấn mạnh cần phải có đạo đức cách mạng. Có đạo đức cách mạng thì có khó khăn, gian khổ, thất bại cũng không sợ sệt,

rụt rè, lùi bước. Có đạo đức cách mạng thì khi gặp thuận lợi và thành công vẫn giữ được tinh thần chất phác, khiêm tốn, giản dị; không công thần, quan liêu, kiêu ngạo...

Chỉ dẫn thứ hai: Tu dưỡng đạo đức cách mạng là tu dưỡng những phẩm chất đạo đức gì?

Điều cốt yếu của đạo đức cách mạng theo Chủ tịch Hồ Chí Minh là:

- Trung thành với Đảng và nhân dân;
- Suốt đời phấn đấu vì mục tiêu của Đảng, của cách mạng, của nhân dân;
- Đặt lợi ích của Đảng và nhân dân lên trên, lên trước lợi ích riêng của cá nhân mình.

- Ra sức học tập chủ nghĩa Mác - Lênin, luôn dùng tự phê bình và phê bình để nâng cao tư tưởng, cải tiến công tác của mình và cùng đồng chí mình tiến bộ.

Từ nội dung cơ bản về đạo đức cách mạng của Chủ tịch Hồ Chí Minh, có thể khái quát lại việc tu dưỡng đạo đức cách mạng theo chuẩn giá trị - hành động Hồ Chí Minh là:

- Có bản lĩnh chính trị vững vàng, đứng trên lập trường giai cấp công nhân, đoàn kết chặt chẽ với các giai cấp, tầng lớp khác trong xã hội; phải thực hiện được mục tiêu của Đảng, hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao.

- Kiên quyết đấu tranh chống lại mọi kẻ địch, luôn luôn cảnh giác, sẵn sàng chiến đấu, quyết không cúi đầu. Người nhiều lần nhấn mạnh, một trong những kẻ thù luôn chống lại chúng ta, đó là những thói quen và truyền thống lạc hậu vì nó ngấm ngấm ngăn cản sự phát triển của cách mạng và sự tiến bộ của chúng ta; chủ nghĩa cá nhân, nó ẩn nấp trong mỗi chúng ta, nó chờ mỗi khi ta thất bại hoặc thắng lợi là ngóc đầu lên - nó là bạn đồng minh của các kẻ thù khác.

1 - Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, tập 11, tái bản lần thứ ba, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2011, tr. 600.

2 - Hồ Chí Minh: *Sđd*, tr. 602.

- Luôn luôn thực hiện "cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư".

- Biết hy sinh cho sự nghiệp của Đảng, của Tổ quốc và của dân tộc, coi đó là niềm vinh dự lớn. Không thể kể công với Đảng.

- Gắn bó máu thịt với nhân dân, tin dân, dựa vào lực lượng vô địch của nhân dân để lãnh đạo nhân dân chống lại mọi kẻ thù xâm lược, đói nghèo và lạc hậu.

- Có tinh thần học tập suốt đời để tiến bộ và giúp đồng chí mình tiến bộ.

Chỉ dẫn thứ ba: Tu dưỡng, rèn luyện đạo đức cách mạng bằng hình thức và phương pháp nào?

Chủ tịch Hồ Chí Minh thường chỉ dạy, công việc cách mạng ngày càng phức tạp, người cán bộ cách mạng cần phải rèn luyện, tu dưỡng đạo đức thông qua nhiều hình thức và phương pháp khác nhau, trong đó:

Về hình thức học tập, tu dưỡng, rèn luyện:

- Học tập lý luận Mác - Lênin

Có học tập lý luận đó mới củng cố được đạo đức cách mạng, giữ vững lập trường, nâng cao hiểu biết về lý luận chính trị. Tuy nhiên, Người nhấn mạnh, học tập chủ nghĩa Mác là học tập tinh thần xử trí mọi việc đối với mọi người, đối với bản thân; học để áp dụng sáng tạo vào hoàn cảnh thực tế. Học để mà làm. Nếu học thuộc lòng, máy móc, học không để vận dụng vào công việc cách mạng thì cũng rơi vào chủ nghĩa cá nhân.

- Học tập, rèn luyện thông qua thực tiễn cách mạng

Thực tiễn là môi trường để cán bộ rèn luyện, tu dưỡng đạo đức cách mạng cao nhất. Chính thực tiễn cách mạng sẽ là nơi để mỗi cán bộ thực hành, kiểm nghiệm một cách rõ ràng nhất về mục tiêu, nội dung thực hiện, kết quả tu dưỡng, rèn luyện đạo đức cách mạng. Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: "Không phải chỉ ở tại nhà trường, có

lên lớp, mới học tập, tu dưỡng, rèn luyện và tự cải tạo được. Trong mọi hoạt động cách mạng, chúng ta đều có thể và đều phải học tập, tự cải tạo"⁽³⁾.

Từ hình thức tu dưỡng đạo đức cách mạng đó qua học tập tại nhà trường để nâng cao hiểu biết, vững vàng bản lĩnh; đồng thời, thông qua thực tiễn cách mạng để kiểm nghiệm, rèn giũa, tu dưỡng, trưởng thành.

Về cách thức học tập, tu dưỡng, rèn luyện

Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ ra có thể rèn luyện, tu dưỡng đạo đức cách mạng bằng nhiều cách thức, song có thể khái quát một số cách thức sau:

- Học đi đôi với hành; lý luận gắn liền thực tiễn

Hồ Chí Minh luôn giáo dục cho đội ngũ cán bộ là học để làm việc, để nâng cao phẩm chất đạo đức, học phải gắn với hành. Người lưu ý: Học lý luận không phải để nói mệp. Học là để áp dụng vào việc làm. Người thường nhắc nhở, một trăm bài diễn thuyết hay, không bằng một tấm gương sống. Muốn hướng dẫn nhân dân, mình phải làm mực thước cho người ta bắt chước. Với tinh thần ấy, Người luôn yêu cầu đội ngũ cán bộ, đảng viên phải nêu gương về đạo đức cả trong thực hiện nhiệm vụ, cả trong sinh hoạt đời thường.

- Nói đi đôi với làm

Hồ Chí Minh đã nhiều lần chỉ rõ, không ở lĩnh vực nào mà sự đòi hỏi lời nói phải đi đôi với việc làm lại đặt ra như ở trong lĩnh vực đạo đức. Chính vì vậy, nguyên tắc này là nguyên tắc quan trọng nhất trong tu dưỡng đạo đức của người cán bộ cách mạng. Bất kỳ ở đâu, bất kỳ lúc nào, Hồ Chí Minh cũng luôn quan tâm giáo dục, nhắc nhở đội ngũ

3 - Hồ Chí Minh: *Sđd*, tr. 602.

cán bộ, đảng viên phải thực hiện lời nói đi đôi với việc làm. Bởi vì, có nhất quán giữa lời nói và việc làm thì người cán bộ mới chiếm được niềm tin của quần chúng. Nếu người cán bộ nói nhiều làm ít, nói mà không làm, hoặc nói một đằng làm một nẻo, thì nhất định sẽ mất uy tín trước nhân dân. Chính vì thế, sự thống nhất giữa nói và làm còn là yêu cầu khách quan đối với phẩm chất của người cán bộ cách mạng.

- Xây đi đôi với chống

Theo Hồ Chí Minh, trong đời sống hàng ngày, những hiện tượng tốt - xấu, đúng - sai, chính - tà, thiện - ác, cái đạo đức và cái vô đạo đức luôn đan xen nhau, đối chọi nhau, thúc đẩy hoặc kìm hãm lẫn nhau. Vì vậy, muốn xây dựng đạo đức mới, muốn bồi dưỡng phẩm chất đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên và nhân dân, thì nhất định phải chống lại những hiện tượng vô đạo đức, những tật xấu, thói hư, những tàn dư của các kiểu đạo đức cũ.

Hồ Chí Minh chỉ rõ, xây có nghĩa là phải bồi dưỡng phẩm chất, những chuẩn mực đạo đức mới, nêu những tấm gương đạo đức trong sáng trong cuộc sống và khơi dậy ý thức đạo đức lành mạnh để mọi người tự giác về trách nhiệm đạo đức của mình. Với nền tảng như vậy, mỗi người tiếp nhận sự giáo dục đạo đức của từng tổ chức, từng cộng đồng và toàn xã hội. Đồng thời, mỗi người còn phải chủ động tự giáo dục, tự tu dưỡng đạo đức của mình. Chống là bằng cách thức, phương pháp phù hợp loại bỏ cái xấu, cái sai, cái vô đạo đức; đồng thời, sớm phát hiện được những biểu hiện của cái ác, cái xấu, để hướng mọi người vào cuộc đấu tranh loại bỏ cái xấu đó, phấn đấu và xây dựng những giá trị đạo đức lành mạnh, trong sạch về đạo đức.

- Kiên trì học tập, rèn luyện, tu dưỡng bền bỉ hàng ngày; thường xuyên thật thà tự phê bình và thành khẩn phê bình đồng chí khác để cùng nhau tiến bộ

Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn khẳng định, đạo đức cách mạng không phải trên trời sa xuống. Nó do đấu tranh, rèn luyện bền bỉ hàng ngày mà phát triển, củng cố. Giống như ngọc càng mài càng sáng, vàng càng luyện càng trong; rèn luyện, tu dưỡng đạo đức cách mạng cũng như đánh răng, rửa mặt hàng ngày.

Chủ tịch Hồ Chí Minh thường răn dạy, nhắc nhở cán bộ, đảng viên đã là người thì ai cũng có chỗ hay, chỗ dở, cái xấu, cái tốt, ai cũng có thiện, có ác ở trong bản thân mình, trong lòng mình, vì thế, cần phát triển cái thiện, đẩy lùi cái ác trong mỗi con người thông qua thật thà tự phê bình và thành khẩn phê bình đồng chí khác để cùng nhau tiến bộ. Người chỉ ra rằng, cán bộ, đảng viên không nên sợ sai lầm mà chỉ sợ phạm phải sai lầm không quyết tâm sửa chữa. Muốn sửa chữa tốt thì lắng nghe quần chúng phê bình và thật thà phê bình để sửa chữa cho mau tiến bộ.

Tóm lại, trong bối cảnh toàn Đảng, toàn dân thực hiện các nghị quyết về xây dựng, chỉnh đốn Đảng; quyết tâm xây dựng đội ngũ cán bộ, đảng viên đủ năng lực, phẩm chất, ngang tầm nhiệm vụ; ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống và những biểu hiện "tự diễn biến", "tự chuyển hóa" trong nội bộ, đẩy mạnh đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, quan liêu thì việc tiếp tục nghiên cứu, học tập, thực hiện tu dưỡng, rèn luyện đạo đức cách mạng suốt đời theo tư tưởng Hồ Chí Minh là có ý nghĩa cấp thiết hiện nay. ■